

Załącznik do

Uchwały Nr XI/87/2011

Rady Powiatu Drawskiego

z dnia 16 września 2011r.

**POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ
NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
2011 - 2016**

Drawsko Pomorskie 2011 rok

Spis treści

Wstęp	2
I. Założenia ogólne	3
II. Problem niepełnosprawności w Powiecie Drawskim	4
1. Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności i niepełnosprawności – analiza danych Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2008 – 2010.....	4
2. Struktura osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w latach 2008 – 2010 w Powiatowym Urzędzie Pracy w Drawsku Pomorskim	11
3. Orzeczenia do kształcenia specjalnego - analiza orzeczeń wydanych w Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Drawsku Pomorskim w latach 2008 -2010	13
III. Analiza SWOT	14
IV. Cele programu.....	16
V. Monitorowanie	23
VI. Zakończenie	23

WSTĘP

Niepełnosprawność jest jednym z poważniejszych zjawisk i problemów współczesnego świata. Środowisko osób niepełnosprawnych od wielu lat upomina się o swoje prawa, takie jak: prawo do życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, swobody dostępu do obiektów użyteczności publicznej, swobodnego komunikowania się, przemieszczania, dostęp do informacji, pełne uczestnictwo w życiu publicznym i zawodowym. Aktywność osób niepełnosprawnych jest niezbędnym warunkiem równoprawnego uczestnictwa ich w życiu społecznym i gospodarczym. Pomimo ciągle rosnącej świadomości społecznej dotyczącej równości praw osób niepełnosprawnych obserwuje się duże utrudnienia dla tej grupy osób w korzystaniu w pełni z praw, choćby z prawa do dostępu do obiektów użyteczności publicznej.

Definicja zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych określa, że „niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji”.

Z kolei ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2010r. Nr 214, poz. 1407 – z późn. zm.) mówi, że niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy. Wyżej wymienione definicje niepełnosprawności przedstawia się jako zjawisko niejednorodne, które obejmuje wiele ograniczeń funkcjonalnych, wynikających z choroby somatycznej lub psychicznej.

Rodzaje niepełnosprawności można podzielić według następujących kryteriów:

1. osoby z niepełnosprawnością sensoryczną:
  - osoby niewidzące i słabo widzące
  - osoby niesłyszące i słabo słyszające
2. osoby z niepełnosprawnością fizyczną:
  - osoby z uszkodzonym narządem ruchu
  - osoby z przewlekłymi schorzeniami narządów wewnętrznych;
3. osoby z niepełnosprawnością psychiczną:
  - osoby umysłowo upośledzone z niepełnosprawnością intelektualną
  - osoby psychicznie chore z zaburzeniami osobowości i zachowania
  - osoby cierpiące na epilepsję z zaburzeniami świadomości;
4. osoby z niepełnosprawnością złożoną, dotknięte więcej niż jedną niepełnosprawnością.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na powiat obowiązek tworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych uwzględniającej potrzeby osób niepełnosprawnych i w tym kontekście opracowanie programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudnienia, przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

I. ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest dokumentem wyznaczającym założenia polityki samorządu powiatowego w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudnienia oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. Program jest spójny z opracowaną Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007 – 2013 i Strategią Polityki Społecznej Województwa Zachodniopomorskiego.

Opracowanie programu jest jednocześnie wykonaniem delegacji zawartej w art. 35a, ust. 1 ustawy o rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Niniejszy program jest kontynuacją szeregu działań, które podjęto w ramach Powiatowego Programu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2005-2010. Uwzględnia potrzeby osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie powiatu drawskiego oraz zadania powiatu wynikające z ustawy o rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Program jest dokumentem, który ma za zadanie ukierunkować i skoordynować działania, jakie mają być realizowane w tej dziedzinie w powiecie drawskim.

Działanie na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin powinny być zróżnicowane i stąd realizatorami programu są:

1. Powiat Drawski
2. Gmina Drawsko Pomorskie
3. Gmina Czaplinek
4. Gmina Złocieniec
5. Gmina Kalisz Pomorski
6. Gmina Wierzchowo
7. Gmina Ostrowice
8. organizacje pozarządowe
9. osoby fizyczne
10. osoby prawne
11. wolontariusze

Konsultanci programu:

1. Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych
2. osoby niepełnosprawne i ich rodziny
3. organizacje pozarządowe
4. jednostki organizacyjne gmin i powiatu

Źródła finansowania Programu:

1. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
2. Powiat Drawski
3. Gminy Powiatu Drawskiego
4. Środki Unii Europejskiej
5. inne

II. PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W POWIECIE DRAWSKIM

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku w powiecie drawskim było ogółem 6422 osoby niepełnosprawne prawnie. Według Urzędu Statystycznego w Szczecinie w 2009 roku w Województwie Zachodniopomorskim liczbę niepełnosprawnych na 1000 mieszkańców w wieku do 15 lat oszacowano na poziomie 19,5 osób, czyli o 1,7 osoby więcej niż analogiczny wskaźnik dla kraju (17,8 osób). W populacji mieszkańców województwa powyżej 15 lat częstotliwość występowania zjawiska niepełnosprawności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa wyniosła w 2009 roku 134,3 osoby (w kraju 138,5 osób). Z kolei w populacji mieszkańców województwa do 15 roku życia najwięcej osób niepełnosprawnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oszacowano w 2009 w powiecie drawskim 33,5 osoby. Zaś wśród osób powyżej 15 lat wskaźnik ten dla powiatu drawskiego wyniósł 128,4 osoby.

1. Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności i niepełnosprawności – analiza danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2008-2010

W 2010 roku Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Drawsku Pomorskim wydał 886 orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych, w tym:

- 794 orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia
- 92 orzeczenia o niepełnosprawności wydanych dla osób poniżej 16 roku życia

W porównaniu z rokiem 2009 różnice są niewielkie: ogółem 888 i odpowiednio 795 i 93. W porównaniu z rokiem 2008 różnią się znacznie, bo ogółem wydano 789 orzeczeń w tym:

- 704 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia
- 85 orzeczeń o niepełnosprawności dla osób poniżej 16 roku życia.

Dane te sugerują o wzroście liczby osób niepełnosprawnych z prawnie orzeczoną niepełnosprawnością w powiecie drawskim:

od roku 2008 do 2009 o 99 osób

od roku 2008 do 2010 o 97 osób.

Zauważa się, że w powiecie drawskim osobom powyżej 16 roku życia przyznawane są orzeczenia najczęściej z powodu chorób narządu ruchu, chorób układu oddechowego i krążenia oraz chorób psychicznych. Wydawane orzeczenia o stopniu niepełnosprawności w analizowanym okresie dotyczą przede wszystkim osób w wieku 41-60 lat oraz powyżej 60 lat. Najliczniejszą grupę osób niepełnosprawnych stanowią osoby z orzeczeniami o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z przewagą kobiet.

Poniżej w sposób tabelaryczny przedstawiono liczbę wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności wg przyczyn, stopnia, wieku, płci dla osób powyżej 16 roku życia i poniżej 16 roku życia.

Tabela I. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności, wieku, płci, wykształcenia i zatrudnienia osoby powyżej 16 roku życia w roku 2008

Lp.	STOPIEN NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	STOPIEN NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				WIEK				PLEĆ		WYKSZTAŁCENIE				ZATRUDNIENIE		
		znaczy	umiarkowane	lekki	razem	16 - 25	26 - 40	41 - 60	60 i więcej	K	M	Mniej niż podstawowe	podstawowe	zasadnicze	średnie	wyższe	TAK	NIE
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	01-U -upośledzenia umysłowe	5	17	4	26	17	4	4	1	9	17	10	12	3	1	0	1	25
2	02-P -choroby psychiczne	24	37	18	79	7	6	48	18	37	42	15	27	24	10	3	3	76
3	03-L -zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	17	30	18	65	8	0	26	31	22	43	9	30	12	12	2	3	62
4	04-O - choroby narządu wzroku	4	10	14	28	5	3	12	8	13	15	2	12	7	4	3	6	22
5	05-R - upośledzenia narządu ruchu	61	113	85	259	13	26	146	74	132	127	36	74	80	59	10	30	229
6	06E – epilepsja	0	10	1	11	2	7	2	0	6	5	1	3	5	2	0	0	11
7	07-S - choroby układu oddechowego i krążenia	40	48	30	118	6	5	66	41	53	65	14	41	31	26	6	8	110
8	08-T - choroby układu pokarmowego	10	8	8	26	1	2	12	11	14	12	2	10	9	5	0	3	23
9	09-M - choroby układu moczowo-płciowego	18	31	9	58	3	5	33	17	52	6	2	17	10	27	2	12	46
10	10-N - choroby neurologiczne	1	3	2	6	1	1	2	2	3	3	2	2	1	1	0	0	6
11	11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	5	9	14	28	7	6	10	5	19	9	5	8	4	7	4	2	26
	RAZEM	185	316	203	704	70	65	361	208	360	344	98	236	186	154	30	68	636

źródło: PZdsON

W 2008 wydano 704 orzeczenia. Najwięcej orzeczeń wydano w związku chorobami narządu ruchu (259), układu oddechowego i krążenia (118), psychicznymi (79), zaburzeń głosu, mowy i choroby słuchu (65). Najczęściej wydawane orzeczenia w 2008 dotyczyły umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Obejmowały osoby w wieku 41-60 lat (361) i wyżej 60 r. ż. (208), z przewagą kobiet – 360. Na 704 wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności aż 236 osób posiadało tylko wykształcenie podstawowe, 186 wykształcenie zawodowe, 145 średnie, tylko 68 osób mają status osoby pracującej.

Tabela II. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności, wieku, płci, wykształcenia i zatrudnienia osoby powyżej 16 roku życia w roku 2009

L p.	Symbole	STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				WIEK				PŁEĆ		WYKSZTAŁCENIE					ZATRUDNIENIE	
		znaczny	umiarkowany	Lekki	razem	16-25	26-40	41-60	60 i więcej	K	M	Mniej niż podstawowe	podstawowe	zasadnicze	średnie	wyższe	TA	NIE
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	01-U - upośledzenia umysłowe	8	19	6	33	21	5	7	0	17	16	7	20	6	0	0	0	33
2	02-P - choroby psychiczne	38	55	25	118	7	20	74	17	57	61	16	38	32	28	4	5	113
3	03-L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	11	17	9	37	4	0	18	15	16	21	4	13	15	5	0	4	33
4	04-O - choroby narządu wzroku	11	12	6	29	3	5	11	10	15	14	4	8	9	6	2	3	26
5	05-R - upośledzenia narządu ruchu	79	122	73	274	15	24	159	76	143	131	14	89	79	77	15	49	225
6	06E - epilepsja	3	16	1	20	3	12	4	1	12	8	0	8	7	4	1	2	18
7	07-S - choroby układu oddechowego i krążenia	46	75	29	150	0	3	68	79	63	87	15	71	30	27	7	12	138
8	08-T - choroby układu pokarmowego	13	11	4	28	6	1	11	10	11	17	1	12	5	10	0	0	28
9	09-M - choroby układu moczowo-płciowego	25	28	5	58	1	4	34	19	46	12	5	21	13	17	2	5	53
10	10-N - choroby neurologiczne	12	6	3	21	1	2	13	5	9	12	0	6	9	4	2	2	19
11	11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	11	3	13	27	6	2	11	8	14	13	3	10	6	7	1	2	25
	RAZEM	257	364	174	795	67	78	410	240	403	392	69	296	211	185	34	84	711

źródło: PZdsON

W 2009 wydano 795 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, w tym 364 o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Orzeczenia wydawane dotyczyły w większości osób w wieku 41-60 lat (410), głównie kobiet (403). Osoby, którym wydano orzeczenia o stopniu niepełnosprawności najczęściej posiadały wykształcenie podstawowe (296). Na 795 wydanych orzeczeń tylko 84 osoby były zatrudnione.

Tabela III. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności, wieku, płci, wykształcenia i zatrudnienia osoby powyżej 16 roku życia w roku 2010

Lp.	Symbole	STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				WIEK				PŁEĆ		WYKSZTAŁCENIE					ZATRUDNIENIE	
		znaczny	umiarkowany	Lekki	razem	16-25	26-40	41-60	60 i więcej	K	M	Mniej niż podstawowe	podstawowe	zasadnicze	średnie	wyższe	TAK	NIE
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	01-U -upośledzenia umysłowe	10	9	3	22	16	5	1	0	10	12	3	19	0	0	0	0	22
2	02-P -choroby psychiczne	47	43	16	106	7	24	51	24	49	57	7	48	27	22	2	1	105
3	03-L -zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	9	19	17	45	5	5	17	18	25	20	1	16	14	14	0	4	41
4	04-O - choroby narządu wzroku	9	8	11	28	3	2	13	10	15	13	1	7	10	9	1	3	25
5	05-R - upośledzenia narządu ruchu	63	136	77	276	17	25	153	81	144	132	12	80	87	90	7	45	231
6	06E - epilepsja	0	10	0	10	3	3	4	0	5	5	0	4	3	3	0	0	10
7	07-S - choroby układu oddechowego i krążenia	40	69	46	155	4	5	76	70	65	90	12	62	38	36	7	15	140
8	08-T - choroby układu pokarmowego	11	9	13	33	5	2	15	11	13	20	2	11	9	9	2	2	31
9	09-M - choroby układu moczowo-płciowego	23	25	3	51	3	4	26	18	40	11	0	21	16	10	4	5	46
10	10-N - choroby neurologiczne	6	5	2	13	3	1	4	5	7	6	2	4	6	1	0	0	13
11	11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszcpecenia, choroby układu krwiotwórczego	19	21	15	55	4	4	25	22	33	22	3	24	13	14	1	3	52
12	12-C - całościowe zaburzenia rozwojowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	RAZEM	237	354	203	794	70	80	385	259	406	388	43	296	223	208	24	78	716

źródło: PZdsON

Z analizy zawartych danych w tabeli wynika, że na 794 wydanych w roku 2010 orzeczeń najwięcej jest orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (354). Orzeczenia dotyczyły podobnie jak w roku 2009 chorób narządu ruchu, układu oddechowego i krążenia oraz chorób psychicznych. Najwięcej osób w 2010 chorowało w wieku 41-60 lat. Kobiety przeważały w chorobach upośledzenia narządu ruchu, a mężczyźni w chorobach układu oddechowego i krążenia oraz chorobach psychicznych. Osoby, które otrzymały w 2010 roku orzeczenie najczęściej posiadały wykształcenie podstawowe. Zatrudnionych było 78 osób.

W latach 2008 i 2009 Powiatowy Zespół do spraw Osób Niepełnosprawnych w Drawsku Pomorskim wydał najwięcej orzeczeń z powodu upośledzenia umysłowego, chorób narządu ruchu i chorób układu oddechowego i krążenia. Z kolei w 2010 roku ogólna liczba wydanych orzeczeń (93) jest bardzo zbliżona do roku 2009 (92) ale kolejność wg ilości wydanych orzeczeń w 2010 roku przedstawia się następująco; najwięcej orzeczeń wydano z powodu schorzeń innych następnie z powodu chorób układu oddechowego i krążenia oraz chorób neurologicznych i upośledzenia umysłowego.

We wszystkich analizowanych latach wydane orzeczenia o niepełnosprawności przed 16 rokiem życia przeważała płeć męska w przedziale wiekowym 8-16 lat.

Tabela IV. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, wieku, płci, osoby przed 16 rokiem życia za rok 2008

Lp.	Przyczyny niepełnosprawności	Razem liczba orzeczeń	WIEK			PŁEĆ	
			0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	K	M
1	2	3	4	5	6	7	8
1	01-U -upośledzenia umysłowe	19	3	5	11	4	15
2	02-P -choroby psychiczne	7	1	2	4	2	5
3	03-L -zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	6	1	2	3	2	4
4	04-O -choroby narządu wzroku	2	1	0	1	1	1
5	05-R -upośledzenia narządu ruchu	14	2	1	11	6	8
6	06-E -epilepsja	6	0	3	3	3	3
7	07-S -choroby układu oddechowego i krążenia	8	4	0	4	5	3
8	08-T -choroby układu pokarmowego	5	3	1	1	4	1
9	09-M -choroby układu moczowo-płciowego	2	0	1	1	1	1
10	10-N -choroby neurologiczne	7	5	1	1	2	5
11	11-I -inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	9	4	1	4	4	5
	RAZEM	85	24	17	44	34	51

źródło: PZdsON

W roku 2008 na 85 wydanych orzeczeń o niepełnosprawności najwięcej wydano osobom w wieku 8-16 lat płci męskiej. Najczęstszym powodem wydanych orzeczeń są: upośledzenie umysłowe (19), upośledzenie narządu ruchu (14), choroby układu oddechowego i krążenia (8).

Tabela V. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, wieku, płci, osoby przed 16 rokiem życia w roku 2009

Lp.	Przyczyny niepełnosprawności	Razem liczba orzeczeń	WIEK			PŁEĆ	
			0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	K	M
1	2	3	4	5	6	7	8
1	01-U -upośledzenia umysłowe	18	1	6	11	8	10
2	02-P -choroby psychiczne	2	1	1	0	0	2
3	03-L -zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	5	1	1	3	1	4
4	04-O -choroby narządu wzroku	9	2	4	3	5	4
5	05-R -upośledzenia narządu ruchu	17	8	2	7	10	7
6	06-E -epilepsja	8	1	1	6	4	4
7	07-S -choroby układu oddechowego i krążenia	11	6	1	4	6	5
8	08-T -choroby układu pokarmowego	4	1	2	1	1	3
9	09-M -choroby układu moczowo-płciowego	6	3	2	1	3	3
10	10-N -choroby neurologiczne	7	7	0	0	3	4
11	11-I -inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	6	1	2	3	3	3
	RAZEM	93	32	22	39	44	49

źródło: PZdsON

W roku 2009 wydano 93 orzeczenia o niepełnosprawności, najczęściej dla osób w wieku 8-16 lat z przyczyn upośledzenia umysłowego (18), upośledzenia narządu ruchu (17), chorób układu oddechowego i krążenia (11). Orzeczenia dotyczyły w większości osób płci męskiej.

Tabela VI . Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, wieku, płci, osoby przed 16 rokiem życia w roku 2010

Lp.	Przyczyny niepełnosprawności	Razem liczba orzeczeń	WIEK			PŁEĆ	
			0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	K	M
1	01-U -upośledzenia umysłowe	10	1	3	6	5	5
2	02-P -choroby psychiczne	2	0	0	2	0	2
3	03-L -zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	8	1	2	5	3	5
4	04-O -choroby narządu wzroku	5	2	2	1	4	1
5	05-R -upośledzenia narządu ruchu	5	1	1	3	4	1
6	06-E -epilepsja	4	0	1	3	3	1
7	07-S -choroby układu oddechowego i krążenia	12	5	5	2	5	7
8	08-T -choroby układu pokarmowego	5	2	2	1	3	2
9	09-M -choroby układu moczowo-płciowego	3	1	1	1	0	3
10	10-N -choroby neurologiczne	12	9	2	1	6	6
11	11-I -inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	15	7	3	5	7	8
12	12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe	11	2	7	2	2	9
	RAZEM	92	31	29	32	42	50

źródło: PZdsON

W roku 2010 wydano 92 orzeczenia o niepełnosprawności, najwięcej wydano osobom w wieku 8-16 lat (32) płci męskiej (50) z powodu innych schorzeń, tj. endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego (15), następnie z powodu choroby układu oddechowego i krążenia i chorób neurologicznych w równej ilości (po 12) i upośledzenia umysłowego (10).

2. Struktura osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w latach 2008-2010 w Powiatowym Urzędzie Pracy w Drawsku Pomorskim

Tabela VII. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Drawsku Pomorskim w latach 2008 – 2010

Rok	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych					Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu					Liczba osób bezrobotnych ogółem				
	ogółem	K	M	wieś	miasto	ogółem	K	M	wieś	miasto	ogółem	K	M	wieś	miasto
2008	216	108	108	72	144	112	37	75	23	89	4767	2565	2202	2039	2728
2009	254	128	126	89	165	110	37	73	20	90	5751	2925	2826	2423	3328
2010	270	150	120	85	185	86	29	57	18	68	5365	2741	2634	2315	3050

źródło: PUP

W roku 2010 zwiększyła się ogólna liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych od 2008 o 54 osoby. W 2010 roku 150 kobiet było zarejestrowanych w PUP a mężczyzn 120. We wszystkich analizowanych latach przeważają osoby niepełnosprawne z miasta. Z kolei liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu od 2008 roku zmalała z liczby 112 do 86 w roku 2010 i dotyczyła głównie mężczyzn pochodzących z miasta.

Tabela VIII. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych według poziomu wykształcenia

Rok	wyższe	policealne i średnie	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
2008	5	29	12	86	84
2009	5	44	21	91	93
2010	3	44	23	104	96

źródło: PUP

Najwięcej osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w latach 2008 – 2010 w PUP w/g wykształcenia było w roku 2010 z zasadniczym zawodowym (104) a następnie z gimnazjalnym i poniżej (96).

Tabela IX. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Drawsku Pomorskim według stopnia niepełnosprawności

Rok	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych			Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu			Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych ogółem		
	znaczny	umiarkowany	lekki	znaczny	umiarkowany	lekki	znaczny	umiarkowany	lekki
2008	3	62	151	36	42	34	39	104	185
2009	5	68	181	37	41	32	42	109	213
2010	4	66	200	30	35	21	34	101	221

źródło: PUP

W latach 2008 – 2010 nastąpił wzrost liczby osób bezrobotnych niepełnosprawnych z lekkim stopniem niepełnosprawności ze 185 do 221 przypadków czyli o 36 osób, a zmniejszyła się w tym okresie liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności z 39 do 34 osób. Należy zwrócić uwagę na znaczną aktywność w poszukiwaniu pracy przez niepełnosprawnych z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności i tak w 2008 roku poszukiwało pracę 40,4 % ,w 2009 poszukiwało pracę 37,6%, w 2010 34,6% a w tych samych okresach bezrobotni niepełnosprawni w stopniu lekkim szukali pracy w 2008 -18,3% w 2009 -15,0% w 2010 – 9,5%.

Tabela X. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Drawsku Pomorskim według rodzaju niepełnosprawności

Lp.	Symbole	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych				Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu			
		Rok				Rok			
		2008	2009	2010	razem	2008	2009	2010	razem
1	01-U -upośledzenia umysłowe	6	7	6	19	2	4	3	9
2	02-P -choroby psychiczne	27	31	36	94	8	10	7	25
3	03-L -zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	16	20	22	58	2	2	3	7
4	04-O - choroby narządu wzroku	17	32	30	79	42	31	17	90
5	05-R - upośledzenia narządu ruchu	45	47	54	146	25	22	16	63
6	06E - epilepsja	11	6	11	28	2	2	2	6
7	07-S - choroby układu oddechowego i krążenia	22	30	27	79	6	9	4	19
8	08-T - choroby układu pokarmowego	4	6	5	15	0	0	0	0
9	09-M - choroby układu moczowo-płciowego	9	14	14	37	1	4	5	10
10	10-N - choroby neurologiczne	27	25	27	79	11	13	11	35
11	11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	18	21	20	59	5	4	4	13
	RAZEM	202	239	252	693	104	101	72	277

źródło: PUP

Według danych PUP w Drawsku Pomorskim dot. rodzajów niepełnosprawności w 2010 roku było 252 osoby bezrobotne niepełnosprawne z tego najwięcej 54 osoby z upośledzeniem narządu ruchu i 36 osób z chorobami psychicznymi, a najmniej 5 osób było z niepełnosprawnością wynikającą z choroby układu pokarmowego i 6 osób z upośledzeniem umysłowym.

Tabela XI. Liczba osób niepełnosprawnych według wieku

Wyszczególnione		Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych				Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu			
		Rok				Rok			
Lp.	Wiek	2008	2009	2010	razem	2008	2009	2010	razem
1	2	3	4	5	6	13	14	15	16
1	18-24	16	21	12	49	3	2	5	10
2	25-34	49	46	60	155	24	26	10	60
3	35-44	38	46	52	136	24	25	27	76
4	45-54	82	95	98	275	29	21	19	69
5	55-59	30	45	46	121	18	16	13	47
6	60 i więcej	1	1	2	4	14	20	12	46

źródło: PUP

Analiza tabeli wskazuje że liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych w przedziale wiekowym 45-54 lat jest największa – 275 osób w okresie od 2008 do 2010 a najbardziej aktywną grupą wiekową w poszukiwaniu pracy jest grupa wiekowa 35-44 lat, gdzie w 2008 roku 63,1% osób poszukiwało pracy, w 2009 – 54,3% a w 2010 – 51%.

3. Orzeczenia do kształcenia specjalnego – analiza orzeczeń wydanych w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Drawsku Pomorskim w latach 2008 – 2010

Tabela XII. Orzeczenia

Rodzaj orzeczenia dla dzieci	Rok 2007/ 2008	Rok 2008/2009	Rok 2009/2010
Niestyszących i słabo słyszających	6		4
Niewidomych i słabo widzących	6	5	6
Z niepełnosprawnością ruchową	3		3
Z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim	78	76	114
Z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym	21	28	15
Z autyzmem	2	1	2
Z niepełnosprawnościami sprzężonymi	10	10	2
Zagrożonych niedostosowaniem społecznym		5	
Niedostosowanych społecznie		4	23
Z zaburzeniami zachowania	8	10	21
Zagrożonych uzależnieniem			
Orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych	1	2	1
Orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania	35	39	40
Orzeczenie odmowne	5		
Orzeczenie uchylające	7		
Orzeczenie w wyniku odwołania do kuratora oświaty			
Orzeczenie z niepełnosprawnością ruchową	3		
Orzeczenie o potrzebie indywidualnego przygotowania przedszkolnego			
Przewlekłe chore			
Razem	182	180	231

źródło: PPP

Najwięcej wydanych orzeczeń przez Poradnię Psychologiczno - Pedagogiczną w okresie 2007/2008 – 2009/2010 jest w roku 2009/2010. Podstawową przyczyną wydanych orzeczeń w analizowanych latach jest upośledzenie umysłowe o różnych stopniach.

III. ANALIZA SWOT

Oceny sytuacji osób niepełnosprawnych na terenie powiatu drawskiego dokonano metodą SWOT. Analiza SWOT jest bardzo użyteczną techniką analityczną polegającą na posegregowaniu posiadanej informacji o danej sprawie na grupy (kategorie czynników strategicznych). Opracowanie SWOT jest istotnym etapem w procesie planowania strategicznego i stanowi punkt wyjściowy dla realizacji poszczególnych celów założonych w programie. Jest to metoda identyfikacji słabych i silnych stron, szans i zagrożeń w działaniach, jakie się podejmuje:

1. „mocne strony”- wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanej sytuacji społecznej,
2. „słabe strony”- wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanej sytuacji społecznej,
3. „szanse”- wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany,
4. „zagrożenia”- wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

1. Mocne strony:

- 1) funkcjonowanie Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności,
- 2) Funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej,
- 3) funkcjonowanie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego,
- 4) funkcjonowanie Powiatowego Dziennego Domu Samopomocy - Ośrodka Rehabilitacyjno-Kulturalnego,
- 5) funkcjonowanie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 6) dostępność do infrastruktury pomocy społecznej, w tym do Punktu Interwencji Kryzysowej,
- 7) funkcjonowanie oddziałów specjalnych i integracyjnych w szkołach,
- 8) dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi,
- 9) udzielanie dofinansowań do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych,
- 10) udzielanie dofinansowań do likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych,
- 11) udzielanie dofinansowań do sportu, kultury, turystyki i rekreacji osób niepełnosprawnych,
- 12) działania w celu aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych – Centrum Aktywizacji Zawodowej i Drawskie Powiatowe Centrum Wspierania Przedsiębiorczości
- 13) otwartość na nowe pomysły i przedsięwzięcia,
- 14) pozyskiwanie środków finansowych z UE,
- 15) systematycznie rosnący poziom świadomości społecznej na temat niepełnosprawności,
- 16) odpowiednie kwalifikacje kadry pracującej z osobami niepełnosprawnymi,
- 17) likwidowanie barier funkcjonalnych w obiektach szkolnych, urzędach, ciągach komunikacyjnych.

2. Słabe strony

- 1) występowanie barier funkcjonalnych i urbanistycznych w budynkach użyteczności publicznej,
- 2) ograniczony dostęp do medycznych usług specjalistycznych,
- 3) brak spółdzielni socjalnej, centrum integracji społecznej,
- 4) wolontariat na rzecz osób niepełnosprawnych mało zorganizowany
- 5) mała aktywność organizacji pozarządowych w powiecie drawskim,
- 6) brak zakładów pracy chronionej,
- 7) mało miejsc na otwartym rynku pracy.
- 8) nadal występujące stereotypy postrzegania niepełnosprawności wśród społeczeństwa,
- 9) bierność, bezradność i postawy roszczeniowe wśród osób niepełnosprawnych,
- 10) długotrwałe uzależnienie od pomocy społecznej,
- 11) brak stabilności finansowej w instytucjach działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 12) niedoskonałość przepisów prawnych,
- 13) niedostateczna ilość grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych,
- 14) słaba umiejętność pozyskiwania i wykorzystywania funduszy pomocowych,
- 15) ubóstwo wśród społeczności, niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych,
- 16) słabe diagnozowanie problemów społecznych osób niepełnosprawnych w ich środowiskach lokalnych.

3. Szanse

- 1) nowe rozwiązania ekonomii społecznej przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu,
- 2) akceptacja i zrozumienie potrzeb osób niepełnosprawnych,
- 3) upowszechnianie aktywnych postaw społecznych wśród osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- 4) wzrost liczby organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 5) kształtowanie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych,
- 6) wzrost poziomu wykształcenia wśród osób niepełnosprawnych,
- 7) zwiększony dostęp do informacji,
- 8) współpraca samorządów z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 9) uproszczenie przepisów prawa,
- 10) współpraca między powiatem a gminami,
- 11) aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych,
- 12) pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych w tym z Unii Europejskiej.

4. Zagrożenia

- 1) niestabilność przepisów prawa,
- 2) istniejące w dalszym ciągu stereotypy na temat osób niepełnosprawnych,
- 3) brak wiedzy wśród pracodawców w zakresie korzyści wynikających z zatrudnienia osób niepełnosprawnych,
- 4) mała aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych,
- 5) skomplikowane procedury pozyskiwania środków z Unii Europejskiej,
- 6) rosnąca ilość osób niepełnosprawnych,
- 7) słabo rozwinięty system ochrony zdrowia,
- 8) rozwój postaw roszczeniowych wobec instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 9) zjawisko wypalenia zawodowego wśród kadry pracującej z osobami niepełnosprawnymi.

IV . CELE PROGRAMU

Cele Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych są spójne z misją polityki społecznej Powiatu Drawskiego zawartej w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Drawskim na lata 2007-2013, która brzmi :

„Powiat Drawski powiatem wspierającym rodzinę w kryzysie, sprzyjającym osobom niepełnosprawnym, aktywizującym osoby bezrobotne, dążącym do rozwoju lokalnej społeczności”.

Z kolei cele operacyjne Programu wynikają z celu strategicznego 2 Strategii: *„Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych”.*

Zadaniem Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest podnoszenie poziomu życia osób niepełnosprawnych, rozwoju integracji, aktywizacji zawodowej, społecznej, kulturalnej, sportowej, rekreacji i turystyki oraz pozytywnego postrzegania osób niepełnosprawnych wśród społeczności powiatu.

Szczegółowe sposoby realizacji celów określa harmonogram działań.

**HARMONOGRAM DZIAŁAŃ
POWIATOWEGO PROGRAMU DZIAŁAŃ NA RZECZ
OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA LATA 2011-2016**

Cel Operacyjny 1 – Wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin w zaspokojeniu ich potrzeb

l.p	zadanie	działanie operacyjne	źródło finansowania	realizacja	terminy	wskaźniki
1	Udzielanie świadczeń z pomocy społecznej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom	skierowania do domu pomocy społecznej i skierowania do środowiskowego domu samopomocy	budżet gminy w ramach etatów	ops	cały rok	
		świadczenia opiekuńcze i dodatki	budżet wojewody zachodniopomorskiego	ops	cały rok	
		udzielanie pomocy pieniężnej i niepieniężnej dla osób niepełnosprawnych	budżet gminy	ops	cały rok	
		ponoszenie odpłatności za pobyt w dps	budżet gminy	ops	cały rok	
		udzielanie poradnictwa prawnego, socjalnego i psychologicznego	budżet powiatu	PCPR	cały rok	
2	Realizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania	świadczenie usług opiekuńczych	budżet gminy	ops	cały rok	
		świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania	budżet wojewody zachodniopomorskiego	ops	według potrzeb	
3	Rozwijanie, podtrzymywanie umiejętności społecznych oraz poprawa stanu psychofizycznego osób niepełnosprawnych	udzielenie dofinansowania do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym	PFRON	PCPR	cały rok	
		dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych i sprzętu rehabilitacyjnego	PFRON	PCPR	cały rok	
4	Profilaktyka i rehabilitacja osób niepełnosprawnych	działania poprawiające dostępność do świadczeń zdrowotnych	budżet gminy	Referaty	2011-2016	
			budżet powiatu	Wydz. Ochrony zdrowia	2011-2016	
			stowarzyszenia	stowarzyszenia	2011-2016	
		profilaktyka i edukacja dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień HIV i AIDS	budżet powiatu w ramach etatów środki zewnętrzne	Wydział ochrony zdrowia	2011-2016	
		profilaktyka i edukacja zdrowotna w zakresie cukrzycy	budżet powiatu stowarzyszenie działalność statutowa	Wydział ochrony zdrowia stowarzyszenie	2011-2016	

Cel operacyjny 2 – Organizacja środowiska przyjaznego dla osób niepełnosprawnych

l.p	zadanie	działanie operacyjne	źródło finansowania	realizacja	terminy	wskaźniki
1	likwidacja barier	likwidacja barier architektonicznych w gminnych i powiatowych budynkach użyteczności publicznej	budżet gminy	Referaty budownictwa	2011-2016	
			budżet powiatu PFRON	Wydział remontów i inwestycji, Szpital powiatowy	2012 winda, likwidacja barier w przych. lek. do 2016	
		likwidacja barier architektonicznych w budynkach placówek edukacyjnych	budżet gminy PFRON	Referat budownictwa	2011-2016	
			budżet powiatu PFRON	Wydział remontów i inwestycji	na bieżąco	
		nowe miejsca parkingowe	budżet gminy	Referat budownictwa	na bieżąco	
		wydawanie kart parkingowych	budżet powiatu	Wydział komunikacji i transportu	na bieżąco	
		likwidacja barier architektonicznych, w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej	PFRON	PCPR	cały rok	
		likwidacja barier w komunikowaniu się , technicznych	PFRON	PCPR	cały rok	
		likwidacja barier, dla niedosłyszących i niedowidzących poprawiające dostępność informacji dla osób niepełnosprawnych	budżet gminy			
			budżet PUP	PUP	2012-2016	
			budżet gminy	UG Wierzchowo	2012	
		UM Drawsko Pom.		2012		
2	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	prowadzenie PDDS-OR-K	budżet wojewody zachodniopomorskiego budżet powiatu	PDDS-OR-K	na bieżąco	
		prowadzenie Specjalnego Ośrodka szkolno-Wychowawczego	subwencja budżet powiatu	SOSz-Wych.	na bieżąco	
		prowadzenie dps	budżet wojewody zachodniopomorskiego budżet powiatu	DPS	na bieżąco	

Cel operacyjny 3 – Przeciwdziałanie marginalizacji zawodowej osób niepełnosprawnych

l.p	zadania	Działania operacyjne	Źródło finansowania	realizacja	terminy	wskaźniki
1	Zatrudnienie i rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych	pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe skierowane do osób niepełnosprawnych	PUP	PUP	cały rok	
		aktywna polityka pozyskiwania pracodawców służąca tworzeniu miejsc pracy i utworzeniu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych	budżet PUP	PUP	cały rok	
		szkolenie zawodowe, przekwalifikowanie zawodowe osób niepełnosprawnych	PFRON Fundusz Pracy POKL w ramach EFS	PUP PCPR	cały rok	
2	Promocja zatrudnienia	aktywizacja osób niepełnosprawnych w zakresie poruszania się po rynku pracy	PUP	PUP	cały rok	
		informowanie pracodawców i osoby niepełnosprawne o specyfice danego rynku pracy	budżet PUP budżet powiatu w ramach etatów	PUP Drawskie Powiatowe Centrum Wspierania Przedsiębiorczości	cały rok	
		pomoc finansowa dla osób niepełnosprawnych na podjęcie działalności gospodarczej, rolnej lub na wniesienie wkładu do spółdzielni	PFRON budżet powiatu	PUP DPCWP	cały rok zależności od naboru projektów	
		refundacje dla pracodawców tworzących nowe miejsca pracy i zatrudniających osoby niepełnosprawne	PFRON	PUP	cały rok	
		dofinansowanie zwrotów kosztów wynagrodzenia i skł. ubez. społ. zatrudnionych co najmniej 12 miesięcy osób niepełnosprawnych	Fundusz pracy zatrudnienie subsydiowane	PUP	cały rok	
		Poradnictwo zawodowe w szkołach	spotkania z młodzieżą gimnazjum	budżet PUP	PUP	według potrzeb od 2012
		kształtowanie umiejętności w poruszaniu się po rynku pracy w szkołach zawodowych	budżet szkół	Szkoły	według potrzeb	
		doradztwo zawodowe w szkołach specjalnych			według potrzeb	

Cel operacyjny 4 – Edukacja osób niepełnosprawnych

l.p	zadania	Działania operacyjne	Źródło informowania	realizacja	terminy	wskaźniki
1	Działanie wspomagające edukację osób niepełnosprawnych	dowóz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do szkół i placówek oświatowych	budżet gminy	Referat edukacji	cały rok	
		prowadzenie poradni psychologiczno-pedagogicznej – pomoc specjalistyczna – pedagog, logopeda, psycholog	subwencja budżet powiatu	PPP	cały rok	
		finansowanie placówek, klas specjalnych i klas integracyjnych w szkołach ogólnodostępnych	subwencja budżet gminy	Referat edukacji	cały rok	
subwencja budżet powiatu	Wydział edukacji		cały rok			

Cel operacyjny 5 – Podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych

l.p	zadania	Działania operacyjne	Źródło finansowania	realizacja	terminy	wskaźniki
1	Podnoszenie świadomości osób niepełnosprawnych	udzielanie i udostępnianie informacji o prawach, ulgach uprawnieniach osób niepełnosprawnych	w ramach etatów	ops-y PCPR	cały rok	
			w ramach stowarzyszeń	stowarzyszenia		
		konsultacje z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych programów i innych dot. osób niepełnosprawnych bądź mogących mieć wpływ na poprawę sytuacji niepełnosprawnych w powiecie	w ramach etatów	według zadań	według potrzeb	
		udostępnianie i uaktualnianie baz danych organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych	budżet powiatu w ramach etatu	Wydział organizacyjny	2011-2016	
2	Kształtowanie i podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych	dostępność imprez organizowanych, współorganizowanych lub dofinansowanych przez gminy, powiat również dla osób niepełnosprawnych o charakterze kulturalnym, sportowym, społecznym i innym	budżet powiatu budżet gminy	według zadań (Domy Kultury, OSiR i inne)	2011-2016	
3	Prowadzenie badań osób niepełnosprawnych	prowadzenie danych statystycznych	budżet wojewody zachodniopomorskiego, budżet powiatu	PZdsON	2011-2016	

Cel operacyjny 6 – Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze problematyki osób niepełnosprawnych

lp	zadania	Działania operacyjne	Zródło finansowania	realizacja	terminy	wskaźniki
1	Polityka grantowa	dofinansowanie projektów organizacji pozarządowych działających na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych - konkursy ofert	budżet gminy	Referaty	2011-2016	
			budżet powiatu	Wydział organizacyjny	2011-2016	
2	Działalność Powiatowej Społecznej Rady do spraw Osób Niepełnosprawnych	opiniowanie projektów uchwał i programów	w ramach etatów	według zadań	2011-2016	
		Inspirowanie działań zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych	budżet powiatu	PSRdsON	2011-2016	
3	Tworzenie warunków do uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu kulturalnym, społecznym, sportowym, turystyce i rekreacji	dofinansowanie sportu, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	PFRON	PCPR	2012-2016	
		Program współpracy Powiatu Drawskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami pozarządowymi działalności pożytku publicznego	budżet powiatu	Wydział organizacyjny	2011-2016	
			w ramach etatów			
			budżet gminy	Referaty	2011-2016	

V. MONITOROWANIE

Do skutecznej realizacji zamierzonych celów niezbędna jest współpraca władz powiatowych, gminnych, organizacji pozarządowych oraz instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych mogących wspierać realizację programu merytorycznie i finansowo.

Realizacja Powiatowego Programu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2011-2016 monitorowana będzie poprzez roczne sprawozdanie przedstawione Zarządowi i Radzie Powiatu przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Zakończenie

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2011-2016 jest dokumentem długofalowym wskazującym na realizację konkretnych działań przez instytucje publiczne o charakterze powiatowym, gminnym jak i organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych są zadaniem ogólnospołecznym i stanowią ważny element strategii w rozwoju powiatu drawskiego.

Z uwagi na zmieniające się warunki, potrzeby i oczekiwania, program ma charakter otwarty dopuszczający włączenie nowych obszarów działań. Realizacja każdego z celów wymaga monitorowania. Koordynatorem zadań wynikających z programu jest PCPR. Organem aktywnie z nim współpracującym, opiniującym projekty, monitorującym ich wdrożenie powinna być Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, reprezentująca wszystkie środowiska zaangażowane w pracę na rzecz osób niepełnosprawnych.

Wynikiem powodzenia Programu jest włączenie w jego realizację wszystkich instytucji publicznych i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych a także ujęcie przyjętych zadań w planach działań i budżetach realizujących instytucji i organizacji.